

CZU: 027.52(478-25)(091)=135.1

ÎNTOARCEREA LA HASDEU: DOUĂ PROPUNERI PENTRU MEMORIA CULTURALĂ A CHIȘINĂULUI

*Ivan PILCHIN,
redactor-șef*

Edificiul care adăpostește astăzi Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din Chișinău poartă cu sine o istorie de aproape două secole. O placă de pe fațada sa amintește trecătorilor că se află în fața unei clădiri publice „pentru funcții social politice” – „monument de arhitectură și istorie de importanță națională”. De-a lungul timpului, pe fațadele clădirii au fost montate câteva plăci comemorative, care au fixat episoade importante din existența acestui imobil și din istoria culturală a orașului.

O cotitură semnificativă în biografia Bibliotecii orașenești (care a fost transferată în această clădire în 1950), a avut loc în 1990, anul în care biblioteca a fost redenumită, renunțând la titlatura de „A.A. Jdanov” și primind numele cărturarului Bogdan Petriceicu Hasdeu. Alegerea acestui nume nu a fost întâmplătoare: Hasdeu însuși și-a legat, în tinerețea sa, o parte din viață de această clădire, în care a învățat pe când era elev al gimnaziului din Chișinău. Anticipând redenumirea bibliotecii, mai mulți istorici ai culturii și cercetători dedicați memoriei hasdeiene au lansat, în repetate rânduri, ideea instalării unei plăci comemorative care să marcheze explicit acest episod biografic al cărturarului.

Printre aceștia se numără cercetătorul și muzeograful Vasile Malanețchi, care în 1988, la aniversarea 150-a de la nașterea lui Hasdeu, într-un articol din revista *Literatura și Arta*, scria: „Am vrea totuși să vedem, undeva pe peretele din față, o placă comemorativă, având chipul sculptat al marelui nostru înaintaș și cu un text laconic, care ar aduce la cunoștința trecătorilor că în această casă, fost local al gimnaziului regional din Chișinău, în anii

1852-1853, a învățat Bogdan Petriceicu Hasdeu. Și ar mai fi potrivit, credem, ca stradela Teatrală de alături, pe care tânărul poet și savant a pășit odinioară, să-i poarte numele”¹. Redacția publicației care a găzduit acest articol a reținut și formulat propunerile ca pe un set de „doleanțe rezonabile”, adresate instituțiilor competente: Societatea de ocrotire a monumentelor de istorie și cultură și Comitetului executiv al Sovietului orașenesc Chișinău². Ce poate fi scris pe o astfel de placă? Iată o posibilă formulare: „În această clădire, fost sediu al Gimnaziului Regional din Chișinău, în anii 1852-1853, a învățat Bogdan Petriceicu Hasdeu (1838-1907), scriitor, savant, spirit enciclopedic al culturii române”. Iar alături de text, placa comemorativă ar putea fi întregită de un basorelief al tânărului Hasdeu – așa cum îl putem vedea în portretele de epocă.

Aceeași linie de memorie culturală nu doar o continuă, ci și o dezvoltă cercetătorul Nicolae Romanenco, care publica în 1988 în revista *Orizontul*, un articol intitulat „Tânărul B.P. Hasdeu în mediul intelectual al Chișinăului”. Acolo, tot la aniversarea 150-a de la nașterea lui Hasdeu, autorul scria: „Întrucât această perioadă atât de importantă din viața și activitatea lui Bogdan Petriceicu Hasdeu ține de Chișinău, e cazul să punem problema înființării în orașul nostru a unui muzeu al familiei Hasdeu, în care ar fi, de asemenea, prezentați Alexandru Hâjdeu, Tadeu Hâjdeu și Iulia Hasdeu”³.

Niciodată nu e târziu să revenim la aceste propuneri formulate încă din anii '80 ai secolului trecut. Din contră: ele devin astăzi cu atât mai urgente, cu cât spațiul urban are nevoie de repere culturale certe și edificatoare. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, în calitatea sa de instituție publică, poate fi chiar promotorul acestei inițiative. Nu doar pentru că poartă numele cărturarului și organizează evenimente științifice de valorificare a moștenirii sale culturale, ci și pentru că este, astăzi, un spațiu de educație, inspirație și dialog, așa cum poate deveni, eventual, în incinta Bibliotecii Municipale, și un muzeu al dinastiei Hasdeu.

¹ MALANEȚCHI, Vasile. Aici a studiat B.P. Hasdeu. In: *Literatura și Arta*. 1988, 22 mar., p. 8.

² Denumirea străzii B.P. Hasdeu (fosta stradă Koșevoi (1951-1992), localizată în sectorul Râșcani, paralelă cu străzile Moara Roșie și Albișoara) a fost restabilită prin decizia Primăriei orașului Chișinău nr. 16/21 din 22.07.1992. Vezi: *Chișinău: bulevarde, străzi, piețe, parcuri: Ghid enciclopedic*. Chișinău: S.n., 2017, p. 152.

³ ROMANENCO, Nicolae. Tânărul B.P. Hasdeu în mediul intelectual al Chișinăului. In: *Orizontul*. 1988, nr. 2, pp. 2-5.